

Internationale verantwoordingsmechanismen van multilaterale ontwikkelingsbanken:

De situatie in Cambodja

Samenvatting

Multilaterale ontwikkelingsbanken (MDB's) verlenen via hun afdelingen in de publieke en private sector financiële steun aan regeringen van minder ontwikkelde landen en particuliere bedrijven die in die landen actief zijn. Dit doen zij onder de noemer van duurzame economische ontwikkeling. De financiering van grootschalige ontwikkelingsprojecten door de banken heeft in arme landen echter niet alleen positieve gevolgen voor de ontwikkeling gehad, maar ook negatieve gevolgen voor het milieu, zoals ontbossing, en negatieve sociale gevolgen, zoals gedwongen verdrijving/verplaatsing. Tegelijkertijd hebben maatschappelijke actoren vaak niet de juridische mogelijkheden of de erkenning om internationale financiële instellingen zoals MDB's ter verantwoording te roepen. Maatschappelijke organisaties hebben de ontwikkelingsbanken om verantwoording gevraagd door ze onder druk te zetten om mechanismen in het leven te roepen om de betrokkenen in staat te stellen klachten in te dienen en te laten behandelen. De banken hebben in reactie hierop internationale verantwoordingsmechanismen (IAM's) opgezet die niet alleen een cruciale rol spelen bij het bevorderen van verantwoording door de banken, maar ook goed bestuur bevorderen en bijdragen aan verantwoording door lidstaten en particuliere klanten. Tot op heden is de effectiviteit van deze mechanismen echter niet overtuigend bewezen en de machtige actoren die door het maatschappelijk middenveld ter verantwoording worden geroepen geven hun fouten vaak niet toe en ontkennen dat er sprake is van misstanden.

Maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol om te waarborgen dat IAM's werken. In hoeverre zij de mogelijkheid en ruimte krijgen om zich te organiseren en te mobiliseren is echter afhankelijk van de erkenning van burger- en politieke rechten door de gastlanden. Meestal zijn verantwoordingsmechanismen moeilijk toegankelijk in landen waar regeringen de rechten van hun eigen bevolking niet erkennen en waar de juridische ruimte voor maatschappelijke organisaties en hun mogelijkheden tot mobilisatie beperkt zijn. Toch hebben de implicaties van het gebruik van IAM's door maatschappelijke organisaties in landen met een zwak bestuur in empirisch onderzoek voldoende aandacht gekregen, terwijl theoretische verklaringen niet altijd geheel overtuigend zijn.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de wijze waarop maatschappelijke organisaties in een zwakke staat multilaterale ontwikkelingsbanken en hun kredietnemers via IAM's ter verantwoording roepen voor wanpraktijken. Daartoe zijn vier casestudy's gedaan in Cambodja. Uit het onderzoek blijkt dat actoren die om

verantwoording vragen er goed aan doen om voorbereidend werk te doen en verantwoordingsstrategieën toe te passen ter aanvulling op de verhaalprocedures van de IAM's. De resultaten van dergelijke procedures zijn niet consistent, zelfs wanneer de klachten met hetzelfde verantwoordingsmechanisme worden behandeld. Dit ligt vooral aan het feit dat niet alleen het IAM van invloed is op de uitkomst van de verhaalprocedure. Er zijn naast het IAM nog andere factoren van invloed, waaronder: de bekwaamheid en het beroep van IAM-medewerkers of technische adviseurs; casuskenmerken; strategieën om toegang te krijgen tot het IAM; kenmerken van actoren die verantwoording vragen; kenmerken van actoren die verantwoording moeten afleggen; de politieke en operationele cultuur binnen multilaterale ontwikkelingsbanken; de institutionele structuur van het politieke stelsel waarbinnen de maatschappelijke organisaties actief zijn en/of het vermogen van de conflictpartijen om zich in te zetten voor het oplossen van de problemen.